

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Fuat Oktay** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla dilerim.

Filiz KERESTECİOĞLU
Ankara Milletvekili

Anayasa'nın 34. maddesindeki 'toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı' uyarınca ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve birçok uluslararası sözleşmeye göre her birey, izin almadan barışçıl ve şiddet içermeyen toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleyebilir veya bu eylemlere katılabilir. Ne var ki, bugün Türkiye'nin tamamında toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, İçişleri Bakanlığı, Valilik ve Emniyet teşkilatının keyfi karar ve uygulamalarıyla engellenmektedir. Anayasa Mahkemesi ve AİHM kararları ile içtihatlarına ve hukuka aykırı bu engellemeler, Anayasanın 2. maddesindeki temel ve değişmez nitelikteki 'hukuk devleti' ilkesinin de ihlali anlamına gelmektedir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, yurttaşların kamu düzeni ve politikaları hakkında itiraz, eleştiri ve taleplerini toplum nezdinde görünür kılması ve çoğullaştırması, demokratik bir tartışma alanı yaratarak siyaseti ve politika uygulayıcılarının denetim altında tutulması için hayati bir işleve sahiptir. Bu sivil denetim ve itiraz gücü, toplumsal mütabakatlar kadar toplumsal çelişkilerin ve farklılıkların da görülebilir ve duyulabilir olmasını sağlar. Bu bakımdan, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, temel bir insan hakkı olarak demokratik ve çoğulcu bir toplumun temel gereksinimlerinden biridir. Ulusal ve uluslararası mevzuata göre yurttaşlar gösterinin yeri ve zamanlamasını serbestçe seçebileceği gibi bu hakkın kullanımı da son çare olarak ancak açık ve makul yasal hükümler çerçevesinde sınırlandırılabilir. Eğer bir gösteri barışçıl ise, müdahalenin bir gerekçesi olamaz.

Ne var ki, Diyarbakır, Mardin ve Van belediyelerinde seçilmiş belediye başkanları yerine Anayasa ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalardaki temel hak ve özgürlüklere aykırı biçimde kayyım atanmasına karşı yurttaşların yapmak istediği protestolar şiddet kullanılarak engellenmektedir. Kürt nüfusun yoğunlukta olduğu şehirlere dönük demokrasi dışı kayyım atamalarına karşı Türkiye'nin farklı illerinde düzenlenen protestolar da şiddetle bastırılmakta; toplumsal muhalefet arasındaki dayanışma engellenmektedir.

Örneğin, Muğla'nın Datça ve Bodrum ilçelerinde kayyım atamalarını protesto etmek isteyenler polis tarafından ablukaya alınmış ve Valilik kararıyla açıklamalara izin verilmeyeceği belirtilmiştir. Engellemelere rağmen açıklama yapmak isteyen yurttaşlar, polislerin sert müdahalesine maruz kalmış, aralarında akademisyenlerin de olduğu 35 kişi gözaltına alınmıştır. Üstelik Datça'da gözaltına alınan yurttaşlara "emre itaatsizlik" iddiasıyla 320 TL para cezası kesilmiştir.

İstanbul'da ilk olarak DİSK, KESK, TTB ile TMMOB ve HDP'li milletvekillerinin gerçekleştirmek istediği eylem polislerce engellenmiş, polisler açıklama yapmak isteyenleri gözaltına almakla tehdit etmiştir. Bir diğer eylem ise Kadınlar Birlikte Güçlü Platformu tarafından yapılmak istenmiş; fakat açıklama yapmak isteyen kadınlara polis saldırmış ve 20 kadın gözaltına alınmıştır.

Ankara'da İl Örgütümüzün 19 Ağustos'ta Sakarya meydanında yaptığı basın açıklamasına kolluk güçleri saldırmıştır. Milletvekilimiz Kemal Bülbül'ün diyalog kurma çabalarına rağmen polis amirinin talimatıyla İl Eşbaşkanıımız dahil, 10 üyemiz darp edilerek gözaltına alınmıştır. 4 Eylül tarihinde ise Ankara'da oturma eylemi yaparak kayyım atamalarını protesto etmek isteyenler polis saldırısıyla darp edilmiş, yerlerde sürüklenmiş, saldırı sırasında yurttaşların vücutlarında morluklar oluşmuştur. Oturma eylemi gibi pasif bir protesto dahi şiddetle engellenmiş, 10 kişi gözaltına alınmıştır. Kötü muamele gözaltında da devam etmiş, gözaltı aracına biber gazı sıkılmış, Burdur Cezaevinde 5 Temmuz 2000 tarihinde mahkumlara yönelik saldırı sırasında sağ kolunu kaybeden Ankara Milletvekili adayımız Sosyolog Veli Saçılık'ın kıyafetleri üzerinde parçalanırken, tek kolu da kemerine kelepçelenmiştir.

Yine, İzmir Emek Demokrasi güçlerinin basın açıklaması yapmayı planlaması üzerine İzmir Valiliği, 10 gün süreyle İzmir genelinde basın açıklamalarını yasakladığını tebliğ etmiştir.

Bu bağlamda;

- 1) İllerde, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin belli bir süre ile yasaklanması yönünde bir genelge yayınlanmış mıdır?
- 2) Anayasaya aykırı yasaklama kararları alan valiler için idari işlem yapacak mıdır?
- 3) Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının engellenmesi bir olağanüstü hal uygulaması olduğuna göre, olağanüstü hal kararı alınmış vilayet var mıdır?
- 4) Anayasa ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalardaki temel hak ve özgürlüklerini kullanarak basın açıklaması yapmak isteyen yurttaşlara "emre itaatsizlik" iddiasıyla 320 TL para cezası verilmesi gibi hukuk dışı bir kararın sorumluları hakkında herhangi bir soruşturma başlatılacak mıdır?
- 5) Darp edilerek gözaltına alınan yurttaşların vücutlarında morluklar oluştuğu tespit edilmiştir. Gözaltı sırasında yurttaşlara şiddet uygulayan emniyet mensupları hakkında eziyet, kötü muamele ve işkence suçuyla ilgili herhangi bir idari ve adli soruşturma başlatılmış mıdır?
- 6) Kürt nüfusun yoğunlukta olduğu şehirlere dönük demokrasi dışı kayyım atamalarına karşı Türkiye'nin farklı illerinde düzenlenen protestolar, toplumsal muhalefet arasındaki dayanışmayı ve demokrasi talebini bastırmak amacıyla mı engellenmektedir?